

✓ дебіторська заборгованість – це складова оборотного капіталу, яка є сумою заборгованостей підприємству від фізичних чи юридичних осіб щодо оплати продукції (товарів, послуг) на певну дату, яка виникає в процесі фінансово-господарських відносин між ними;

✓ кредиторська заборгованість – це сума заборгованості, яку повинно сплатити підприємство в установленій строк юридичним або фізичним особам, тобто кредиторам внаслідок отримання ним коштів у грошовій або інших формах.

Контроль – це система організованих заходів, які здійснюються з метою найбільш ефективного виконання підприємством своїх зобов'язань перед кредиторами та виконання перевірок усіх видів діяльності, для забезпечення ефективного прийняття управлінських рішень та досягнення поставленої мети.

Метою контролю розрахункових операцій з дебіторами та кредиторами є дотримання принципів повноти, достовірності та своєчасності відображення надходження інформації, даних в первинній документації і звітності підприємства [1]. Контроль представляє собою проведення перевірки за:

- ✓ дотриманням планових показників;
- ✓ налагодження системи спостереження за строками оплати платежів;
- ✓ виявленням резервів зростання платоспроможності підприємства;
- ✓ виконанням договірних відносин з боку як контрагентів, так і персоналу;
- ✓ виконання оптимізаційних управлінських рішень.

На початку здійснення контролю на підприємстві необхідно перевірити ефективність, обґрунтованість та об'єктивність обраної стратегії відносин з контрагентами на підприємстві. А саме, вона повинна включати в себе умови надання чи отримання товарного кредиту, його забезпеченість, термін сплати, ефективність та доцільність застосування знижок тощо. Порядок класифікації усіх клієнтів є невід'ємною складовою контролю, тому що розподіл дебіторів та кредиторів, який є найбільш повним відображенням сутності усіх розрахункових операцій підприємства, є основою успішності прийняття управлінських рішень та досягнення поставлених цілей.

Процес договірної роботи є одним із головних аспектів контролю дебіторської та кредиторської заборгованості. Він регулюється на рівні підприємства і на рівні держави через законодавчі акти. Процес здійснення контролю договірних процесів передбачає виконання завдань, які полягають у перевірці:

- ✓ відповідності змісту договорів нормативно-правовій базі України;
- ✓ формалізації процесу укладання договорів (строки, умови розрахунків, відповідальності за дотримання договірних зобов'язань тощо)[2;4].

Внаслідок цього зі сторони дебіторів даний контроль дозволить підвищити імовірність погашення боргу, і відповідно, зменшити ризик з перетворення її в безнадійну. А зі сторони кредиторів це дозволяє мінімізувати ризики несвоєчасного надходження ресурсів необхідних для безперервної та стабільної діяльності підприємства.

К.е.н. Гудзь Т.П.

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Україна

ДИВЕРГЕНЦІЯ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ – ПОРУШЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ ЧИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ У НОВІЙ ЯКОСТІ?

Насьогодні однією з основних спільних рис розвинутих економік та економік, що розвиваються, є дивергенція – відрив фінансового капіталу, його зростання на основі автономного функціонування поза межами діяльності підприємств, що створюють ВВП.

Існує науково обґрунтована думка, що причиною відриву фінансового сектору від реальної економіки є надлишкове накопичення капіталу. Так, сучасні зарубіжні вчені Е. Альтфатер та Б. Манкофф вбачають у зниженні прибутковості реальних інвестицій основну причину дивергенції [1]. Оскільки низька норма прибутку від реалізації підприємствами інвестиційних проектів неконкурентоспроможна порівняно із відсотковою ставкою на фінансовому ринку. У зв'язку з цим, необхідно відмітити, сутнісну відмінність дивергенції в країнах з різним рівнем розвитку продуктивних сил.

У ринково розвинутих країнах перенакопичення капіталу спостерігається на фоні високого розвитку продуктивних сил та інноваційних технологій п'ятого технологічного укладу. Досягнення «кризи розвитку» виявляються у гальмуванні темпів економічного зростання. Утворена внаслідок цього надлишкова ліквідність змушена шукати собі нові сфери використання. І найпростішим шляхом об'єктивно є спекулятивні операції з фінансовими інструментами на глобалізованому грошовому ринку.

Особливість української дивергенції полягає у тому, що зниження прибутковості реальних інвестицій обумовлена не досягненням піку розвитку продуктивних сил з накопиченням потенціалу не вичерпаних можливостей економічного зростання, а технологічним занепадом та фінансово скрутним становищем виробничих підприємств, що обґрунтовано нами у попередніх дослідженнях [2]. Так, в Україні спрацьовує закономірність описана моделлю акумуляції капіталу. Вона говорить про те, що відведення першості прискореному зростанню фінансового ринку в економічній політиці країни, що розвивається, може не тільки не дати позитивного ефекту, а навіть ще більше загострити існуючі соціально-економічні проблеми. Натомість, у міру зростання добробуту держави, зростає ймовірність того, що підвищення ефективності функціонування фінансового ринку призведе до прискорення темпів економічного росту [3, с. 9].

Таким чином, процес «роздмухування» сфери спекулятивних операцій з фінансовим капіталом в Україні є закономірним наслідком того, що на фоні

зростання монетизації економіки відбувається падіння виробництва за відсутності сприятливих економіко-правових умов для здійснення реальних інвестицій. Тому, ми вважаємо, що проблема полягає не у кількісному співвідношенні спекулятивного фінансового капіталу та тієї його частини, що опосередковує функціонування реального сектору економіки, а в економічному змісті процесів формування структури фінансового капіталу та якісного рівня управління ним.

На нашу думку, необхідно, по-перше, припинити нарощування спекулятивного фінансового капіталу за рахунок відтоку інвестиційних ресурсів з реального сектору економіки. Економічно доцільним розширення фінансової сфери може бути тільки в межах надлишкового утвореного капіталу у виробництві і не задіяного в ньому. В даному напрямку необхідно запровадити ряд економічних преференцій, серед яких на першому місці податкові, для стимулювання довгострокових заощаджень та інвестиційної активності. Цільовим орієнтиром при цьому має бути забезпечення такого співвідношення: стимули зростання реального капіталу повинні переважати над мотивами здійснення спекулятивних операцій з різними фінансовими інструментами.

По-друге, необхідно враховувати сучасні реалії завоювання фінансовим капіталом більшої свободи на ринку, що втілюється не тільки у його вільному переміщенні у глобальному фінансовому середовищі, а й здатності до самовідтворення. Відомо, що свобода не підкріплена усвідомленням відповідальності перетворюється у хаос. Тому, з боку державних органів грошово-кредитного та економічного регулювання має здійснюватися не боротьба за обмеження свободи фінансового капіталу, а організація якісного контролю за його використанням. Одночасно слід посилити важелі формування соціально-економічної відповідальності фінансових посередників, зокрема, на основі визначення обов'язкових вимог щодо організації їх систем ризик-менеджменту, встановлення обмежень, лімітів на здійснення спекулятивних операцій, підвищення вимог до капіталізації та створення резервів для покриття ймовірних втрат від проведення операцій на фінансовому ринку з високим рівнем ризику.

По-третє, важливо виробити механізми перетворення короткострокових спекулятивних грошей у виробничу форму капіталу. Наприклад, запропонувати інвесторам похідні цінні папери, базовим активом яких виступає інноваційна продукція. Відповідно рівень доходу за такими фінансовими інструментами прив'язуватиметься до очікуваної дохідності реалізації нового виду продукції на ринку. Проблема повернення фінансового капіталу «на роботу» у реальний сектор економіки набуває особливої актуальності і масштабів у світовому вимірі, оскільки слабка, неналежна фінансова підтримка може затягувати перехід до зростаючої хвилі шостого технологічного укладу.

Література:

1. Альтфатер Е., Манкопф Б. Границы глобализации / Е. Альтфатер, Б. Манкопф. – М.: Экономика, 1996. – 138 с.

Будяк В.А., старший викладач, Кіданова М.Ю., магістр
ДВНЗ «Криворізький національний університет», Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглянуто питання організації контролю розрахунків з дебіторами та кредиторами, а також наведено певні шляхи подальшого його удосконалення та розвитку на підприємствах України.

In the article the question of organization of control of calculations is considered with debtors and creditors, and also the certain ways of his further improvement and development are brought around to the enterprises of Ukraine.

Ключові слова: контроль, розрахунки, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість.

Keywords: control, calculations, account receivable, account payable.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки важливим фактором фінансової стабільності підприємств виступає стан дебіторської та кредиторської заборгованості. Операції розрахунків з контрагентами є невід'ємною частиною фінансово-економічної діяльності будь-якого підприємства. Ці операції пов'язані з вхідними та вихідними грошовими потоками, які являють собою основу процесу забезпечення стабільної діяльності суб'єктів господарювання. Затримування строків погашення зобов'язань та отримання платежів приводить до негативних наслідків, таких як уповільнення операційного циклу та зниження ділової активності підприємства.

Саме тому важливо здійснювати контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві, як наслідок цього забезпечити покращення фінансової діяльності, підвищення фінансової спроможності та зменшення ризиків неплатоспроможності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних аспектів контролю за дебіторською та кредиторською заборгованостями наявні у працях вітчизняних та зарубіжних авторів, таких як: Бланка І. А., Борисова А.Б., Крайника О.П., Партина Г.О., Кірейцева Г.Г., Голова С.Ф., Стоуна Д., Хітчинга К., Бутинця Ф.Ф., Горецької Л.Л., Костюченко В.М., Загороднього А.Г., Цал-Цалко Ю.С., Ткаченко Н.М. [3].

Метою статті є дослідження питань сутності категорій «дебіторська заборгованість» та «кредиторська заборгованість», а також наведення шляхів удосконалення контролю цими складовими фінансово-економічної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Існує багато тлумачень визначення дебіторської та кредиторської заборгованості, наведемо найбільш чітке, а саме: